

Astronauten Frimout en De Winne debatteren mee over ethische aspecten ruimtevaart (10 maart 2010, K.U.Leuven)

Dirk Fransaer, Hans Bracquené, Christoffel Waelkens, Dirk Frimout, Frank De Winne en Michel Praet

© Rob Stevens

Moderator Johan De Tavernier

© Rob Stevens

Een vol auditorium volgde het debat
© Rob Stevens

Op woensdag 10 maart opende de 'Week van de Ethiek' met een debat over maatschappelijke en ethische aspecten van het gebruik van de ruimte. Professor Christoffel Waelkens van de Afdeling Sterrenkunde had een panel van prominente experts - waaronder astronauten Frank De Winne en Dirk Frimout - samengebracht, die elk vanuit hun eigen achtergrond de kwesties bespraken.

Michel Praet, die het ESA-bureau (*European Space Agency*) in Brussel leidt, stak van wal met de vraag waarom we tout court naar de ruimte gaan. Bemande ruimtevluchten naar de maan of naar Mars, hebben ze wel nut? Hoewel er zeker economische redenen voor ruimtevaart te geven zijn, benadrukte Praet hoofdzakelijk het filosofische en psychologische belang: "De mens heeft altijd al grenzen verlegd en wil het onbekende leren kennen." Dirk Fransaer, afgevaardigd bestuurder van VITO (Vlaamse instelling voor technologisch onderzoek), vulde aan dat vooruit willen gaan gewoon in onze genen zit en de basis van ons economisch bestel vormt: "Je moet dat streven niet onderdrukken, maar ervoor zorgen dat het op een duurzame manier gebeurt."

Stoomboot in de ruimte

Helaas is de huidige manier waarop we aan ruimtevaart doen niet zo duurzaam. "Om één kilogram nuttige ballast in de ruimte te krijgen, moet je honderd kilogram achterlaten", zei Fransaer. En het ziet er niet naar uit dat deze situatie snel zal verbeteren, moesten de panelleden toegeven. "Fundamenteel sturen we astronauten nog altijd op dezelfde manier de ruimte in als Joeri Gagarin in 1961: door bovenop een vliegende bom te zitten," zei astronaut Frank De Winne. Zijn collega Dirk Frimout beaamde dit en noemde onze huidige ruimtevaarttechniek het equivalent van de stoomboot in de zeevaart. Jammer genoeg is er op dit moment geen duurzamer manier om aan ruimtevaart te doen.

De NASA (*National Aeronautics and Space Administration*) werkt dan wel aan een nieuw experimenteel systeem met een plasmaraket, maar deze heeft meer dan honderd kilogram plutonium nodig, met alle

gevaren van dien. Nucleaire aandrijfsystemen hebben volgens professor Waelkens niet te onderschatten risico's: "Als de lancering van een ruimtetuig met een nucleair aandrijfsysteem mislukt, kan dit een grote vervuiling tot gevolg hebben, en risico's voor de hele mensheid." Volgens De Winne zal men echter niet buiten dit soort systemen kunnen, "want zonder nucleaire aandrijftechnieken zullen we nooit vergeraken."

Ruimtevaart bezorgt ons ook heel wat gegevens over de aarde, informatie die soms privacyimplicaties heeft en misbruikt kan worden. Denk bijvoorbeeld aan foto's die door aardobservatiesatellieten gemaakt worden, maar ook aan gespreksgegevens van telecommunicatiesatellieten. Volgens De Winne begint het wel een probleem te worden dat veel van die informatie in handen van bedrijven ligt. "De overheden en industrie moeten over de privacyaspecten hiervan debatteren." Dirk Fransaer, die in VITO heel wat met aardobservatie te maken krijgt, vindt echter dat we de privacyproblemen van ruimtevaart niet moeten overdrijven: "Een film zoals *Enemy of the State*, waarin een satelliet realtime een persoon volgt, is niet de realiteit – dat is technisch onmogelijk."

Kiemen van leven verstoren

Professor Waelkens sloot het debat af met een scenario dat ook de titel vormde van de avond: 'Vakantie op de maan?' "Op het eerste gezicht is een vakantie op de maan niet CO₂-neutraal en getuigt het van sociaal onaangepast gedrag. Anderzijds zullen ruimtetoerisme en de privatisering van de ruimtevaart uiteindelijk ook de wetenschap ten goede komen." Toch moeten we volgens Waelkens niet te hard van stapel lopen. Moeten we echt zo vlug mogelijk naar Mars? Volgens de professor sterrenkunde zijn we er alleszins nog niet klaar voor. In plaats van meteen een bemande missie klaar te stomen, is het wellicht interessanter om eerst robots naar de rode planeet te sturen.

Het was echter De Winne die zich van zijn meest filosofische kant liet zien, met de vraag welke rechten we in de ruimte hebben. Hij had het niet over territorialiteitsaanspraken, maar over iets veel fundamenteler: "We moeten goed nadenken bij alles wat we doen. Mogen we wel zomaar een sonde naar Mars sturen of naar Europa, de maan van Jupiter die wellicht vloeibaar water en eventueel pril buitenaards leven bevat? Mogen we die kiemen van leven, bacteriën die ooit tot volwaardig leven kunnen evolueren zomaar verstoren?" Het debat maakte duidelijk dat er heel wat meer maatschappelijke en ethische aspecten aan ruimtevaart hangen dan we op het eerste gezicht vermoeden.

[Bron: Dagkrant K.U.Leuven 12-3-2010]